МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Дмитра Моторного

Шлєіна Л.І., Зімонова О.В.

УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Посібник-практикум

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності
201 «Агрономія», 203 «Садівництво та виноградарство»
(на основі повної загальної середньої освіти)
денної форми навчання.

2020 р.

УДК 811.161.2’276.6(075.8)
У 45

Затверджено методичною радою

Факультету агротехнологій та екології
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного
(протокол від 09.04.2020 року)

Рецензенти: *Приходько Г. І, доктор філологічних наук, професор*
Тітова О.А., кандидат педагогічних наук

Укладачі: Шлєіна Л. І., Зімонова О. В.

У 45 УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ): Посібник-практикум \ Укл.: Шлєіна Л. І., Зімонова О. В. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. 178 с.

Посібник-практикум з української мови (за професійним спрямуванням) для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 201 «Агрономія», 203 «Садівництво та виноградарство» денної форми навчання розроблено відповідно до робочої програми дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Посібник-практикум призначений для підвищення підготовки, практичного оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного, стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні та складання різних типів документів. Правильно добираючи мовні засоби, що репрезентують їх специфіку, українська мова за професійним спрямуванням допоможе здобувачам заповнити прогалини в знаннях з української мови, сприятиме розвитку їхньої загальної культури мовлення, а також усвідомленому та ґрунтовному оволодінню мистецтвом ведення ділової кореспонденції.

УДК 811.161.2’276.6(075.8)
© Л. І. Шлєіна, О. В. Зімонова, 2020

ЗМІСТ

Вступ .....

Тема 1. Державна мова професійного спілкування. Стилімови .....

Тема 2. Основи культури української мови .....

Тема 3. Етикет ділової людини .....

Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності .....

Тема 5. Риторикаі мистецтво презентації .....

Тема 6. Культура усного фаховогоспілкування .....

Тема 7. Форми колективногообговорення професійних проблем .....

Тема 8. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації .....

Тема 9. Документація з кадрово-контрактних питань .....

Тема 10. Довідково-інформаційні, обліково-фінансові та розпорядчі документи .....

Тема11. Етикет ділового листування .....

Тема 12. Українська термінологія в професійному спілкуванні .....

Тема 13. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні .....

Тема 14.Основи науково-технічного перекладу .....

Тести для самоконтролю .....

Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль .....

Російсько-український словник понять і термінів .....

Особливості використання прийменників у ділових паперах .....

Типові помилки у слововживанні .....

Перелік навчально-методичної літератури .....

ВСТУП

Українська мова за професійним спрямуванням – одна з дисциплін гуманітарного циклу, що вивчаються на спеціальностях «Агрономія», та «Садівництво та виноградарство». Вона передбачає ознайомлення із різними видами ділових документів, набуття студентами навичок їх укладання, засвоєння етикету ділової кореспонденції.

Посібник-практикум передбачає ознайомлення з мовним законодавством України, вивчення норм української літературної мови (орфографічних, пунктуаційних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних) у професійному спілкуванні, правил складання професійних документів, з'ясування особливостей усного професійного мовлення, особливостей використання лексики і фразеології в професійному спілкуванні, засвоєння відомостей про терміни, професіоналізми, номенклатурні назви, опанування основ науково- технічного перекладу.

Дидактична мета курсу:

§розширення знань про українську мову як національну мову українського народу, виховання поваги до української літературної мови;

§набуття знань про особливості офіційно-ділового стилю, класифікацію документів, структуру тексту документа, вимоги щодо складання й оформлення ділових паперів.

Студенти повинні знати:

§роль мови у суспільному житті, мовні норми, розрізняти поняття «національна мова» і «літературна мова»;

§функціональні стилі української літературної мови, найважливіші риси, що визначають діловий стиль;

§види документів за класифікаційними ознаками; основні правилаоформлення реквізитів; вимоги до тексту документа, оформлення сторінки.

Студенти повинні вміти:

§давати визначення понять, що є основними для курсу УМПС;

§визначати типи документів за класифікаційними ознаками;

§правильнооформляти реквізити;

§послуговувати стійкими словесними формулами.

§складати професійні тексти і документи, дотримуючись норм сучасної української літературної мови;

§аналізувати і коригувати фахові тексти відповідно до норм української літературної мови;

§складаючи професійні тексти іспілкуючись усно, правильно використовувати фахову термінологію, номенклатуру, фразеологію, іншомовні слова та їхні українські відповідники.

Практичне заняття № 1

Тема: Державна мова – мова професійного спілкування. Стилі мови

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: Розширення знань про українську літературну мову і мову професійного спілкування; засвоєння понять про мову, мовленнєву, комунікативну компетенцію; забезпечення оволодіння орфоепічними, лексичними, стилістичними, граматичними нормами сучасного українського професійного мовлення.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

План:

1. Предмет і завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».
2. Роль мови в суспільному житті. Природа і функції мови.
3. Національна та літературна мова. Мовні норми.
4. Мовне законодавство і мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.

Теоретичний блок:

Готуючись до **першого питання**, слід звернути увагу те, що цей курс передбачає ознайомлення із різними видами ділових документів, набуття ст навичок їх укладання, засвоєння етикету ділової кореспонденції, а ще уміння правильно та грамотно формувати та висловлювати власні думки у процесі професійної діяльності. Звернути увагу на основні терміни, а саме: професійне мовлення, стилістика, граматичне значення слова, мовознавство, лексика тощо.

Щодо **другого питання**, то тут необхідно зрозуміти, що важлива роль мови в суспільному житті нашої держави зобов'язує добре знати правила й закономірності її розвитку. Щоб оволодіти нормами сучасної літературної мови, треба глибоко вивчати її лексичний склад, фонетичну систему, граматичну будову і стилістичні властивості. Досконале знання мови є важливим показником розумового розвитку людини та її культурного рівня.

Третє питання стосується поняття як ***національна мова*** охоплює загальнонародну українську мову – як літературну, так і територіальні діалекти, професійні й соціальні жаргони, суто розмовну лексику. Вищою формою національної мови є *літературна мова*.

Літературна мова **–** це вищий рівень вияву національної мови, унормована з погляду лексики, граматики, орфографії, орфоепії форма загальнонародної мови, якій властиві багатофункціональність, унормованість,

стандартність, автохтонність, уніфікованість, розвинена система стилів. Найголовніша *ознака* літературної мови – це її унормованість, властиві їй норми, серед яких морфологічні, стилістичні, фонетичні, синтаксичні, орфографічні….

А працюючи над теретичним матеріалом до **четвертого питання**, зверніть увагу на те, що Державною є мова більшості корінного населення країни, тобто мова корінної національності. Державною в Україні може бути лише *літературна українська мова* як мова корінного народу. Українська мова – єдина національна мова українського народу.

У Конституції України у ст.10 записано: “Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання й захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом”.

Виконайте запропоновані вправи.

1. Прочитайте. Прокоментуйте процитовані статті з Конституції України. Свої міркування аргументуйте.

Статті Конституції України щодо мов З Розділу І

Стаття 10.

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Стаття 11.

Держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвиткові етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Стаття 12.

Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави.

З Розділу ІІ

Стаття 24.

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Стаття 53.

Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 103.

Президентом України може бути обраний громадянин України, який досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою.

З Розділу XII

Стаття 148.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

2. Визначте, до яких функціональних стилів належать подані фрагменти текстів, охарактеризуйте їхні стилістичні особливості.

Текст 1.

Дослідження термінології певного тексту ставить насамперед проблему: визначити взаємозв'язок авторської думки та використовуваного ним у науковій праці терміна для чіткості, точності й дохідливості її вираження; виявити структурні ознаки терміна та частоту його використання; окреслити етимологію терміна та його креативність; з'ясувати контекстуальну відповідність терміна, його роль як маркованого слова чи словосполучення тощо. Слід враховувати концептуальний підхід до мови та мовлення О. Потебні, особливо щодо того, що мова не є засобом вираження готової думки, а її створення; вона не відображає світоспоглядання, яке склалося, а діяльність, яка його складає. Наше завдання отримує таким чином конкретні межі: на підставі аналізу тексту розкрити авторську діяльність у підборі й застосуванні термінів, адже «заслуга митця не в тому minimum змісту, який думався йому при створенні, а в певній гнучкості образу, в силі внутрішньої форми збуджувати найрізноманітніший зміст»

Текст 2.

Недалеко от Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому яру розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між

зеленими терасами; од яру на всі боки розбіглись, неначе гілки дерева, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Греблі обсаджені столітніми вербами. В глибокому яру ніби в'ється оксамитовий зелений пояс, на котрому блищать ніби вправлені в зелену оправу прикраси з срібла. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки. На високих гривах гір кругом яру зеленіє старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями. Глянеш з високої гори на той ліс, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканка, гарно побгалась складками, позападала в вузькі долини тисячами оборок та жмутів. В гарячий ясний літній день ліс на горах сяє, а в долинах чорніє. Над долинами стоїть сизий легкий туман. Ті долини здалека ніби дишуть тобі в лице холодком, лісовою вогкістю, манять до себе в тінь густого старого лісу.

Текст 3.

На питання: «Чи потрібна нам культура», кожен відповість, що безперечно так, бо без культури нема народу, бо культура – наша духовна скарбниця, бо це наше багатство, спадщина наших славних предків, бо … Наша культура, звичайно ж, європейська, значить і Україна європейська держава, а ми - європейці.

Але де ж вона, ця культура, це багатство? У бібліотеках, музеях, архівах та в театрах, філармоніях, концертних залах? Так. А чому там відвідувачів менше, ніж в ресторанах, кафе, барах?

Чи може культура у якійсь таємничій скарбниці духу народу, у скрині, яку відривають на свята, щоб вдягнути вишиванки, пригадати коляди, гаївки, народні чи патріотичні пісні? Така собі атрибутивна культура, коли вдають когось, а не пізнають себе, щоб бути собою і відбутися.

Довкола розуміння культури побутує низка стереотипів, які уявляють культуру як щось статичне й абстрактне, і таке розуміння домінує серед численних захисників культури, державних чиновників, політиків з різних політичних таборів. Тому маємо в Україні чи не найбільше серед усіх країн законодавчих актів, які стосуються культури, так що Україна могла б претендувати на рекорд книги Гіннеса, якби була така номінація. А культурної політики нема.

Текст 4.

1.Держава визнає пріоритетну роль дошкільної освіти та створює належні умови для її здобуття.

Державна політика у сфері дошкільної освіти визначається Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами і втілюється центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами виконавчої влади

Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування. (Абзац другий частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012)

2. Держава:

- надає всебічну допомогу сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дитини;

- забезпечує доступність і безоплатність дошкільної освіти в державних і комунальних дошкільних навчальних закладах у межах державних вимог до змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку; (Абзац третій частини другої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2442-VI (2442-17) від 06.07.2010)

- піклується про збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей;

- сприяє розвиткові та збереженню мережі дошкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.

3. Користуючись словниками, поясніть значення термінів і визначте сферу їх використання. Доберіть синоніми до поданих слів.

Професія, фах, спеціаліст, спеціальність, фахівець, спеціалізація, сумлінний, здібний, акуратний, успішний, компетентний, авторитет, анкета, заява, згода, професіонал.

4. Запишіть словосполучення, добираючи з дужок найбільш точне слово. (Професійна, професіональна) кваліфікація, (тактична, тактовна) людина, принцип (методологічний, методичний), фонд (оснований, заснований), (книжковий, книжний) стиль, (економічне, економне) витрачання коштів, (інформаційна, інформативна) лекція, (тактичні, тактовні) заходи, алфавітний (показник, покажчик), (обсяг, об’єм, розмір) знань, (писемний, письмовий) екзамен, науковий (ступінь, сиепінь), (привласнювати, присвоювати) майно, (привласнювати, присвоювати) почесне звання, (одержувати, здобувати, діставати) стипендію, (одержувати, діставати , здобувати) освіту.

5. Опишіть свій майбутній фах і уявне робоче місце, використовуючи українську лексику. Запишіть терміни, пов’язані з педагогікою, розкрийте їх значення, з’ясуйте походження. Які із записаних термінів уживаються у практичній діяльності працівника навчального закладу?

6. Поясніть значення і специфіку наведених слів. Підберіть, де можливо, український відповідник.

Публіка, автобіографія, анфас, нотабене, персона нон грата, постскриптум, репрезентувати, преамбула, постулат, аксіома, пафос, феномен, куратор, клан, концепція, директива, дисгармонія, лекція, семінар,

альтернатива, прес- конференція, імідж, бланк, рейтинг, брифінг, афіша, вето, декларація, аргумент, статут, ультиматум.

Контрольні питання до теми:

1. Розкрийте зміст поняття «мова».
2. Розкажіть про українську мову професійного спрямування як навчальну дисципліну, зміст і завдання її.
3. Розкрийте зміст терміна « українська літературна мова». Якими ознаками відрізняється літературна мова від загальнонародної національної?
4. Дайте визначення мовної норми, назвіть різновиди мовних норм.
5. Назвіть словники, що фіксують орфографічні норми.
6. Який статус має українська мова в сучасній Україні.
7. Розкажіть про мову і мовленнєву професійну компетенцію.

Література:[1,4,5,8,9,10.]

Практичне заняття № 2

Тема: Основи культури української мови

Методи: бесіда, діагностика знань, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: Засвоєння основних понять і критеріїв культури фахової мови і мовлення; збагачення фахового словникового запасу; засвоєння правил поведінки, які регламентують взаємини між людьми у різних спілкувальних ситуаціях.

Основні поняття:

Культура мови – дотримання усталених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування.

Культура професійного мовлення – це сукупність мовленнєвих якостей, що мають найкращий вплив на адресата з урахуванням конкретних обставин професійного спілкування і відповідно до поставленої мети(повідомити, спонукати, попередити, переконати тощо).

Стиль (грец. stylos – паличка для письма) – різновид літературної мови, що обслуговує певну сферу суспільної діяльності мовців і має особливості добору й використання мовних засобів (лексики, фразеології, граматичних форм, типів речення тощо).

Стилістично нейтральна лексика – лексика, сфера вживання якої не обмежена лише однією формою або одним різновидом літературної мови, використовується в усіх її стилях, є звичайною для кожного носія мови.

Мовна компетенція – знання учасниками комунікації мови, передусім правил, за якими породжуються правильні мовні конструкції та повідомлення, здійснюється їх трансформація.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

План:

1. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора
2. Комунікативні ознаки культури мовлення
3. Комунікативна професіограма фахівця
4. Словники у професійному мовленні.

Теоретичний блок:

Щодо першого питання плану, треба зрозуміти, що до якої би сфери не відносилося поняття "культура мови", воно завжди репрезентує три основніаспекти: ортологічний, комунікативний і етичний.

Отже, культура мови – це галузь мовознавства, що кодифікує норми, стандарти репрезентації мовної системи. Вона не лише утверджує норми літературної мови, а й пропагує їх, забезпечуючи стабільність і рівновагу мови.

Правильність мовлення – це базова вимога культури мови, її основа.

Чи важливо знати норми української літературної мови особі, щоденною практикою якої є ділове спілкування? На це запитання можна відповісти однозначно: – Так! Адже особа з низьким рівнем мовної культури, яка не вміє висловлювати свої думки, яка припускається помилок під час спілкування, приречена на комунікативні невдачі. Особливо важливо для всіх фахівців оволодіти нормами мови документів і усного ділового спілкування.

Нормативний аспект культури мови –один із найважливіших, але не єдиний. Можна, не порушуючи норми української літературної мови, справити негативне враження на співбесідника.

Друге питання включає матеріал щодо основних аспектів вияву культури мовлення:

§ *нормативність* (дотримання усіх правил усного і писемного мовлення);

§*адекватність* (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення);

§ *естетичність* (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним);

§ *поліфункціональність* (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності).

Основними якісними комунікативними ознаками, їх ще називають критеріями, культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота.

Правильність - одна з визначальних ознак культури мовлення. Мова має свої закони розвитку, які відображаються у мовних нормах. Вільно володіти мовою означає засвоїти літературні норми, які діють у мовній системі.

Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Уміння оформляти і виражати думки адекватно предметовіабо явищу дійсності зумовлюється знанням об'єктивної дійсності, постійним прагненням пізнавати реальний світ, а також знанням мови.

Логічність. Дотримання цієї ознаки *культури мовлення* означає логічно правильне мовлення, розумне, послідовне, у якому є внутрішня закономірність, яке відповідає законам логіки і ґрунтується на знаннях об'єктивної реальної дійсності.

Змістовність мовлення передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з різнобічною інформацією з цієї теми, вміння добирати потрібний матеріал та підпорядковувати йогообраній темі, а також повноту розкриття теми без пустослів'я чи багатослів'я.

Доречність. Це такий добір мовних засобів, що відповідає змістові, характерові, експресії, меті повідомлення. Доречність мовлення-це врахування ситуації мовлення, комунікативних завдань, складу слухачів (читачів), їхньогостану, настрою, зацікавлень. По-іншому цю вимогу можна назвати *комунікативною доцільністю*. Передусім це використання належних мовних засобів, досягнення стильової відповідності. Наприклад, стандартні типові вислови-кліше доречні у діловому мовленні, але зовсім не доречні в розмовному.

Багатство, Показник багатства мовлення - великий обсяг активного словника, різноманітність уживаних морфологічних форм, синтаксичних конструкцій.

Виразність. Ця невід'ємна частина культури мовлення означає використання невичерпних ресурсів виражальних засобів української мови і лежить в основі мистецтва володіння словом.

Чистота. Мова тоді буде чистою, коли буде правильно звучати, коли вживатимуться тільки літературно-нормативні слова і словосполучення, будуть правильні граматичні форми.

Відповідаючи на **третє питання,** слід зупинитися на низці характеристик, які репрезентуватимуть професійний портрет фахівця:

§уміння формувати мету і завдання професійногоспілкування;

§аналізувати предмет спілкування, організовувати обговорення;

§керувати спілкуванням, регламентуючи його;

§послуговуватися етикетними засобами для досягнення комунікативної мети;

§уміти проводити бесіду, співбесіду, дискусію, діалог, дебати, перемовини тощо;

§уміти користуватися різними тактиками для реалізації вибраної стратегії;

§уміти аналізувати конфлікти, кризові ситуації і вирішувати їх;

§уміти доводити, обґрунтовувати, вмотивовувати, аргументувати, спростовувати, заперечувати, відхиляти, оцінювати;

§уміти перефразовувати, тезово висловлюватися, володіти навичками вербалізації;

§уміти трансформувати усну інформацію в письмову і навпаки;

§володіти основними жанрами ділового спілкування (службові листи, факсові повідомлення, контракт, телефонна розмова, ділова бесіда, перемови, нарада тощо);

§бути бездоганно грамотним, реалізуючи як письмову, так і усну форми української літературної мови;

§володіти технікою спілкування;

§уміти адекватно послуговуватися тропами та риторичними фігурами;

§уміти використовувати «слово» для коректування поведінки співбесідника.

Четверте питання стосується лексикографії. Це розділ мовознавства, об'єктом якого є вивчення принципів систематизації слів та фразеологічних зворотів, укладання їх у словники різних типів.

Розрізняють два типи словників: **енциклопедичні** і **лінгвістичні.**

Енциклопедичні – спеціальні словники поняттєво-довідкового характеру, вони тлумачать не слова, а пояснюють зміст, характер, сутність предметів, явищ, а також подають короткі відомості про різні країни, народи, мови, визначні події, про видатних політичних діячів, учених, письменників, митців. **Лінгвістичні(мовознавчі)** словники пояснюють слова, їх значення, походження, написання, вимову тощо.

Виконайте запропоновані вправи.

1. Прочитайте, запишіть правильні форми керування, з кількома складіть речення.

Відповідно чому - відповідно до чого; дорікати кого за що - дорікати кому за що; згідно з чим - згідно чого; вибачати кого - вибачати кому; навчатися чого - навчати чому; повідомити кого - повідомити кому; хворіти на що -

хворіти чим; набувати що - набувати чого; сподіватися на що - сподіватися чого.

2. Замініть подані «мовні динозаври» на традиційно українські.

Минулорічний, наступаючий (рік), безнаказаність, благополуччя, день відкритих дверей, голопуюча (інфляція), емкий, командировочне посвідчення, користуватися успіхом, сумнозвісний, передпосилка, обнародувати, неуникний, недопустимо, шари суспільства, правлячий, оснащення, обмовитися, координуючий.

3. Зредагуйте словосполучення, запишіть правильні варіанти.

Вдруг з'ясувалося, віроятніше за все, другим разом, творчість Василя Симоненко, на слідуючій неділі, самий активний студент, треба платити налог, заключити договір, обжалувати рішення, служба безопасности, крайня необхідність, скласти думку, скласти план, спокійної ночі, співпадіння обставин, немає смислу, підпис завіряю, при необхідності.

4.Самостійно доберіть та запишіть групами наукову, професійну, термінологічну, офіційно-ділову, експресивну та розмовну лексику.

5. Прочитайте текст, визначте різницю між культурою мови і мовлення. Свої міркування запишіть.

Культура мови є мовознавчою наукою, яка на ґрунті даних лексики, фонетики, граматики, стилістики виробляє критерії усвідомленого ставлення до мови й оцінювання мовних одиниць та явищ, механізми нормування і кодифікації (введення в словники та у їх мовну практику).

Культура мовлення - лінгводидактична наука (наука мовного навчання), яка вивчає стан і статус (критерії і типологію) норм сучасної української мови в конкретну епоху та рівень лінгвістичної компетенції сучасних мовців, соціальний та особистісний аспект їх культуромовної діяльності.

Культура мови – це рівень сформованості літературної мови, її розвитку, стилістичної диференціації, пізнавально-інтелектуальної глибини і місткості, показником чого є наявність і фіксованість норм - орфоепічно-орфографічних, лексико-семантичних, граматичних, стилістичних у канонічних фольклорних і художніх текстах, словниках, довідника, енциклопедіях.

Якщо культура мови не залежить від конкретного звичайного мовця (коли цей мовець не геній Тарас Шевченко чи титан мислі й праці Іван Франко – великі, геніальні мовотворчі особистості), то культура мовлення залежить від кожного мовця, від того, яку він створює навколо себе вербальну комунікативну ситуацію, мовну ауру, що формує мовний смак чи несмак.

Культура мовлення – це дотримання мовцями усталених мовних норм усної і писемної форми літературної мови та цілеспрямоване майстерне використання виражальних засобів мови залежно від стилю, жанру, типу

мовлення і відповідна лінгвометодична наука про це, бо «лише прозорість мови дає змісту можливість діяти легко, сильно, художньо».

6. За поданим початком продовжте текст.

Культура мовлення — це дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання й побудови висловів; нормативність, літературність усної й писемної мови, що виявляється в її точності,...

Критерії точності -...

7. Прочитайте прислів'я, письмово розкрийте зміст одного з них.

1. Говорити і не думати - це те саме, що стріляти і не вцілити.
2. Добре тому жити, хто вміє говорити.
3. Красне слово - золотий ключ.

8. Поміркуйте, від чого залежить рівень мовленнєвої культури людини.

9. **Утворіть словосполучення, добираючи до поданих прикметників сполучувані з ними іменниками.**

(Писемний, письмовий, письменний) пам'ятка, стиль, розпорядження, іспит, мови, чоловік.

10. **Утворіть словосполучення, додаючи до поданих іменників один із прикметників-паронімів (професійний чи професіональний). Звірте зі словником. (Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. -К., 1986).**

Лексика, театр, спілка, боксер, підготовленість, хор, організація, творчість, знання, спілкування.

11.Перепишіть текст, замість крапок додайте етикетні формули.

Не годиться відповідати на запитання лише «так» чи «ні». Обов'язково треба додати ще кілька слів. Наприклад, «Так, ...», «Ні, ...», або ввічливо перепитати: «..., я не почула ваших слів». Зізнатися: «Я не зрозуміла», «Я не слухала» - було б незручно. Такі вирази, як: «Це неправда», «Це дурниця» - неприпустимі. Треба висловлюватися так: «...», «...»,«...».

12. **Доберіть синоніми до виділених слів у поданих реченнях.**

Безперечно, ви маєте рацію. 2. Вам варто виконати це завдання до кінця тижня. 3. До неї першим підійшов занепокоєний Іван. 4. Перед доповідачем завжди стоїть завдання виділити найважливіше, найхарактерніше, типове. 5. Інакше і бути не могло. 6. Не зосереджуйте на цьому уваги. 7. Подякуємо всім студентам, що взяли участь у конкурсі «Знавець української мови»

13. **Прочитайте текст, запишіть свій варіант визначення професійного кодексу.**